

2025. novemberi mérnök évfordulók, emlénapok + **programok**

1. – 125 éve született Bruckner Győző mérnök-kémikus

Késmárkon, 1900. november 1-én született Bruckner Győző (1900-1980) Kossuth-díjas mérnök-kémikus. 1926-ban a Szegedi Tudományegyetem Szerves Kémiai Intézetében kapott állást. 1927-28-ban ösztöndíjasként a Berlin-Charlottenburgi Műegyetem Szerves Kémiai Intézetében dolgozott, 1929-ben a Grazi Tudományegyetemen tanulmányozta a szerves kémia mikroanalitika módszereit. A Szegedi Tudományegyetemen 1933-ban magántanár, 1938-ban ny. rk. tanár, majd 1941-ben ny. r. tanári kinevezést kapott, s ugyanakkor a Szerves Kémiai Intézet igazgatója is lett. 1949-ben hívták meg a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) szerves kémiai tanszékének élére. Első kiemelkedő tudományos eredményét az N-O acilvándorlás felfedezése jelentette, amelynek segítségével számos, a Papaverinnél hatásosabb gyógyszert állított elő. 1941-ben kezdett hozzá a dién-szintézis aromás rendszerekre való átvitelének kutatásához, s eredményei elismerésül kapta meg a Svéd Kémiai Egyesület ötévenként kiadott Scheele-emlékermét. Tevékenységének legjelentősebb állomása a természetes poliglutaminsavak kutatása volt, felismerte az önálló vegyületcsoportot, egyes képviselőit tisztán előállította, s szerkezetüket tisztázta. Ez a munka alapozta meg a hazai peptidkémiai kutatást, s eredményei között az adrenokortikotróp hormon szintézise is szerepelt (1956). Iskolát teremtő tudós és kitűnő előadó volt.

1. – 120 éve született Weltner Margit vegyész

Budapesten, 1905. november 1-én született Weltner Margit (1905-1981) ipari vegyész. 1930-ban tanári, 1931-ben pedig vegyész oklevelet szerzett a budapesti Tudományegyetemen. 1935-1950 között a Fővárosi Gázműveknél, 1950-1961 között a Nehézipari Kutatóintézetben, 1961-63-ban a Hőtechnikai Kutatóintézetben, majd a Villamosenergia Ipari Kutatóintézetben (VEIKI) dolgozott tudományos főmunkatársként. A szén, koks- és gázvizsgálatok terén fejtett ki tudományos tevékenységet.

1-28. – Épületgépész napok

Az Országos Magyar Épületgépész Napok (OMÉN) és az Épületgépész Bál szervezőbizottsága úgy döntött, hogy a korábbi évek tapasztalatai, a folyamatos és a hatalmas érdeklődés alapján az OMÉN időtartama idén is jelentősen kibővül, így november 1-28. között rendezik. Bővebb infó: www.talalkozzunk.hu

3. – 80 éve született Kollár János fizikus

Pécsen, 1945. november 3-án született Kollár János (1945-2011) szilárdtest-fizikus, akadémikus. ELTE-n szerzett diplomát 1970-ben. Központi Fizikai Kutatóintézetben (KFKI) a ferromágneses átmeneti fémek kutatása során mélyedte el a sűrűségfüggvény-elmélet szilárdtest-fizikai alkalmazásában. Kiemelkedő eredményei fűződnek a felületi tulajdonságok értelmezéséhez is. Már 1974-ben Akadémiai Ifjúsági Díjjal, 2001-ben Akadémiai Díjjal tüntették ki. Munkáját nemzetközi elismerés kísérte: Dániában egy évig, Stuttgartban két évig volt vendégkutató. Kutató munkája mellett számos szaktudományos egyesület tagja, sok esetben elnöke volt. A Magyar Tudományos Akadémia (MTA) Szilárdtestfizikai és Optikai Kutatóintézet vezetését munkatársainak teljes megalégedésére látta el. 2010-től volt az MTA levelező tagja.

3-29. – Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozat

Bolyai János (1802-1850) matematikus, hadmérnök, a magyar tudomány egyik legnagyobb alakja 1823. november 3.-án apjához írt levelében közölte először a nemeuklideszi (abszolút) geometria felfedezését. Ezt követően, 1825. november 3-án, a pozsonyi országgyűlésen Felsőbüki Nagy Pál (1777-1857) képviselő gyűjtő hatású beszéde után gróf Széchenyi István (1791-1860) államférfi, a magyar politika egyik legkiemelkedőbb és legjelentősebb alakja felajánlotta birtokai egyévi jövedelmét a magyar tudós társaság létrehozására, így megszületett a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) megalapításának terve. Ezen két jeles alkalomra emlékezve, az MTA már 1997 óta szervez különböző szakmai rendezvényeket, 2003-ban pedig az esemény hivatalos rangra emelkedett: az Országgyűlés november 3.-át a Magyar Tudomány Ünnepévé (MTÜ) nyilvánította. Az MTÜ az évek során egy hónapos rendezvény-sorozattá nőtte ki magát, amelynek keretében országszerte, sőt határainkon túl is gazdag programokkal várják az érdeklődőket. Bővebb infó: <https://mta.hu/tudomanyunnep/>

4-5. – Infokommunikációs konferencia és kiállítás

Esztergomban, november 4-5-én kerül megrendezésre a Hírközlési és Informatikai Tudományos Egyesület (HTE) szervezésében az INFOKOM konferencia és kiállítás, mely széleskörűen foglalkozik a távközlés, informatika és média aktuális műszaki, piaci és szabályozási kérdéseivel. Célja, hogy lehetőséget teremtsen a piac változásainak megismerésére, a legújabb megoldások, hálózat-, szolgáltatás- és alkalmazásfejlesztési elképzelések közzétételére, a tapasztalatok kicserélésére, az együttműködés elmélyítésére, és a személyes kapcsolatok kialakítására. Bővebb infó: <https://www.hte.hu>

5. – Közlekedési, építési és tartószerkezeti továbbképzés

A BPMK „2025. évi vasúti hidász szakmai nap” címmel november 5-én a MÁV Zrt. Baross Gábor Oktatási központjában rendez ONLINE szakmai továbbképzést. Bővebb infó: <https://bpmkkepzések.hu/>

5. – Világítástechnikai fórum

A Magyar Elektrotechnikai Egyesület (MEE) Világítástechnikai Társasága (VTT) november 5-én rendezi meg a III. AgroLight Fórumot. A Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Budai Campusán rendezendő esemény programjában a fény és a növénytermesztés, állattenyésztés valamint az élelmiszeripar kapcsolatát bemutató előadások szerepelnek. Bővebb infó: <https://vilagitas.org>

5. – 110 éve született Makai Endre matematikus, vegyész

Budapesten, 1915. november 5-én született Makai Endre (1915-1987) Állami-díjas matematikus, vegyész. Tanulmányait Eötvös kollégistaként a Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészeti Karán végezte. 1933-ban első helyezést ért el az Eötvös Loránd Matematikai és Fizikai Társulat matematikai versenyén és második helyezést fizikai versenyén. 1938-ban matematika-fizika-kémia szakos tanári oklevelet szerzett. Szakmai pályáját 1941-ben vegyészként kezdte, a Chinoin gyógyszergyárban szerveskémiaiával, majd 1945-től 1951-ig az Egyesült Izzó kutató laborjában lumineszcencia illetve ipari kutatással foglalkozott Szigeti György (1905-1978) mérnök-fizikus csoportjában. Részt vett az első magyar fénycső kifejlesztésében. Vegyész munkája mellett folyamatosan foglalkozott matematikával, 1942-ben Fejér Lipót (1880-1959) professzornál matematikából doktorált. 1951-től 1961-ig a Műszaki Egyetem Gépészmérnöki Karán az I. sz.

Matematikai Tanszék docense majd tanszékvezetője volt. 1962-ben az MTA Matematikai Kutatóintézet Differenciálegyenletek Osztályára került, amelynek 1970-től vezetője volt. Eközben az ELTE TTK I. sz. Analízis tanszékén komplex függvénytant adott elő, amit 1972-ben címzetes egyetemi tanári címmel ismertek el. Szakterülete a matematikai analízis, ezen belül a differenciálegyenletek és a sorelmélet volt. Szívesen foglalkozott alkalmazott matematikai – fizikai, műszaki – problémák megoldásával is, mint pld. a Schrödinger-egyenlet megoldása a háromtest-problémára, vagy a membránok rezgései.

5. – 110 éve született Gruber József mérnök

Korompán, 1915. november 5-én született Gruber József (1915-1972) gépészmérnök. Oklevelét a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen szerezte. Pályáját a Ganz-gyár Diesel- és benzinmotor-próbaállomásán kezdte, majd a Műegyetemen tanított, 1951-től az áramlási tanszék vezetője is volt. Ezzel párhuzamosan betöltötte a gépészmérnöki kar dékáni (1953-55), majd az egyetem rektori tisztét (1961-63) is. A Magyar Tudományos Akadémia áramlás-technikai tanszéki munkaközösségének vezetője volt annak megszervezésétől kezdve. Rendszeres kutatómunkát indított a radiális átömlésű járókerekek elméletének létrehozásának céljából. Az álló és forgó lapátrácsok közötti áramlás korszerű matematikai eszközökkel történő leírása is az ő nevéhez fűződik, ezen elméletét kiterjesztette az összenyomható közegekre is. Vizsgálatsorozata, melyet az efféle járókerekek lapátjain kialakuló határréteg megismerésének érdekében indított, nemzetközi érdeklődést és elismerést váltott ki. Tagja volt 1960-tól a Gesellschaft für Angewandte Mathematik und Mechanik nemzetközi társaságnak, és az International Union of Theoretical and Applied Mechanics Magyar Nemzeti Bizottságának.

5-6. – Életcikluselemző konferencia

Az LCA (Life Cycle Assessment) Center - Magyar Életcikluselemzők Szakmai Egyesülete szervezésében november 5-6. között az Óbudai Egyetem Kandó Kálmán Villamosmérnöki Karán kerül megrendezésre a XX. LCA konferencia. Az életciklus-elemzések jelentősége napjainkban egyre nagyobb teret hódít. Fontos szerepe van abban, hogy segít azonosítani a környezeti terheléseket és hatásokat egy termék vagy egy technológiai folyamat életciklusa során, és ugyanakkor lehetőséget teremt az optimalizálásra vagy a hatások mérséklésére környezetbarát innovatív megoldásokkal. Bővebb információ: <https://lcacenter.hu/>

5-7. – Állásbörze, országos képzési és karrier napok

November 5-7. között formabontó módon, kizárólag az online tér ad otthont a HVG állásbörzének, ahol várnak minden mérnöki, gazdasági, informatikai, természet- és bölcsészettudományi területen végzős vagy néhány éve végzett, kihívásokat kereső szakembert. Bővebb információ: <https://allasborze.jobline.hu/latogatoknak>

6. – A 750 kV-os hazai transzformátor tervezési és gyártási kihívásai c. előadás

BME hallgatói az egyetemi oktatóik segítségével alapították az Energetikai Szakkollégiumot. A BME Q épületben november 6-án a „140 éves a transzformátor – A 750 kV-os transzformátor tervezési és gyártási kihívásai” c. előadáson vehetnek részt az érdeklődők. A középpontban a Ganz Transzformátor- és Villamos Forgógépgyártó Kft. 2024-ben elkészült, 750 kV-os transzformátora áll, amely mérnöki szempontból igazi különlegesség. Bővebb információ: www.eszk.org

6. – Erdőmérnöki, faipari és agrárműszaki továbbképzés

A Budapesti és Pest vármegyei Mérnöki Kamara november 6-én 10 és 16 óra között rendez kontaktórás erdőmérnöki, faipari és agrárműszaki szakmai továbbképzést. Bővebb infó: <https://bpmkkepzések.hu/>

7. – 100 éve született Pál Lénárd fizikus

Gyomán, 1905. november 5-én született Pál Lénárd (1905-2019) Kossuth-díjas fizikus, tudománypolitikus. A Pázmány Péter Tudományegyetemen szerzett vegyész diplomájával jutott ki Moszkvába. A Lomonoszov Egyetemen aspiránsként kapcsolódott be a ferromágneses kutatásokba. Hazajövele után 1953-tól vezette a kezdeményezésére létrejött Ferromágneses osztályt a Központi Fizikai Kutatóintézetben (KFKI). A gyorsan felfelé ívelő pályája csúcsára 1974-ben ért fel, majd négy éven át ő volt a KFKI főigazgatója. Tudománypolitikusként 1975-től lett tagja az MSZMP Központi Bizottságának, ezt a tisztségét 1989-ig, az MSZMP megszűnéséig viselte. Közben három évig az Országos Atomenergia Bizottság (OAB), majd két éven át az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság (OMFB) elnöke is volt. Az ő javaslatára 1959-re megépült hazánk első kísérleti atomreaktora az akkor már Jánossy Lajos (1912-1978) fizikus vezette KFKI budai telephelyén. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) Atomfizikai tanszékén docensként, majd egyetemi tanárként tartott előadásokat a fizikushallgatók számára. A Magyar Tudományos Akadémiának (MTA) 1961-ben lett levelező, majd 1973-ban rendes tagja. 1980-tól 1984-ig volt az MTA főtákarca.

7-8. – Gazdaságinformatikai konferencia

A Debreceni Egyetem november 7-8. között ad otthont a XXI. OGIK logójú, „Adatvezérelt döntéshozatal és a mesterséges intelligencia az üzleti gyakorlatban” mottójú gazdaságinformatikai konferenciának, ahol a kutatók, az oktatók, a fejlesztésekkel és üzleti alkalmazásokkal foglalkozó szakemberek fórumot kapnak az elért eredmények, tapasztalatok megvitatására. Bővebb infó: https://gikof.njszt.hu/gikof_konferencia

8. – 80 éves Neumann János „korszakalkotó” programja

Neumann János (1903-1957) matematikus 1945. november 8-án kelt „Memorandum on the Program of the High-Speed Computer” (Emlékeztető a nagysebességű számítógép kifejlesztésének programjáról) címet viselő előterjesztésében a számítógép építésén messze túlmutató korszakalkotó programot kezdeményezett, a modern digitális számítógépek elvi alapjainak lefektetése érdekében.

9. – 150 éve született Moskovits Miklós mérnök

Nagyváradon, 1875. november 9-én született Moskovits Miklós (1875-1963) vegyészmérnök. Szabadalmat kapott a benzinmotorok alkoholtartalmú üzemanyagának (benzin, alkohol, acetonelevegő) gyártására, még mielőtt az abszolút alkohol francia eljárást Magyarország megszerezte volna. Megteremtette az első hazai oldószergyárat, mely részére részben saját szabadalmai alapján butanol-acetongyárat létesített. Önálló növényvédőszer-gyárat is alapított, melynek gyártmányait a hazai mezőgazdaságban bevezette.

9. – 120 éve született Acsay László mérnök

Munkácson, 1905. november 9-én született Acsay László (1905-1992) építészmérnök, politikus. A József Műegyetemen építészmérnöki, a Pázmány Péter Tudományegyetemen államtudományi doktori oklevelet szerzett. Egyetemi éve alatt részt vett a diákmozgalmakban, a Magyar Egyetemisták és Főiskolai Hallgatók Országos Szövetségének (MEFHOSZ) elnöke, majd tb. elnöke volt. A Fővárosi Közmunkák Tanácsa (FKT) Mérnöki Osztálya munkatársaként (1930-1941) elsősorban városszabályozási kérdésekkel foglalkozott. A

zsidótörvények életbe lépése után állásából felfüggesztették, majd nyugdíjazták. A II. világháború után az FKT miniszteri tanácsosa, a budapesti amerikai követség építésze volt. Építésként vezető szerepet játszott Budapest székesfőváros újjáépítési tervének elkészítésében. 1947 decemberében Magyarország elhagyására kényszerült, s haláláig New Yorkban élt. Angol nyelvű írásai Leslie Acsay néven jelentek meg.

10. – Geotechnikai és tartószerkezeti továbbképzés

A Budapesti és Pest vármegyei Mérnöki Kamara november 10-én rendez HIBRID (kontaktórás + online) geotechnikai és tartószerkezeti továbbképzést. Bővebb infó: <https://bpmkkepzések.hu/>

10. – 100 éves hazai rádiórendelet

Hazánkban a rendszeres rádióadás jogi alapját az 1925. november 10-ei keltezésű rádiórendelet adta, de ezt megelőzően a mérnökeink már 1923. december 16-ától kísérleteztek a rádióadásokkal, kezdetben a műsort a Gyáli úti Posta Kísérleti Állomásról sugározták. A hazai rádióadás technikai hátterét (erősítők, stúdiók és adóállomások műszaki berendezései) a Magyar Királyi Posta biztosította, a műsorokat a Telefonhírmondó Részvénytársaság készítette. 1925. december 1-jén 17 órakor felavatták a Magyar Telefonhírmondó és Rádió Rt.-t, és még ezen a napon 20 órakor megindult a folyamatos rádiós műsorsugárzás egy ünnepséggel, majd hangversennyel. Demény Károly (1859-1932) államtitkár, a Magyar Királyi Posta vezérigazgatója rádión keresztül szólt a hallgatókhoz a Rákóczi út 22. szám alatt lévő stúdióból magyar, angol és francia nyelven. „*A magyar Rádióhírmondó budapesti adóállomása, mint a magyar találmányú fémvezetéses Telefonhírmondó utódja, nagynevű elődjének stúdióvá átalakított helyiségéből most kezdi meg hivatalosan működését és rendes programját, amelyet a Magyar Királyi Posta technikai eszközeivel a csepeli állomás útján 546 méteres hullámhosszal szór szét az éterben.*” Ezen eseményre emlékezve december első napján van a magyar rádiózás napja.

10. – 130 éve született Öveges József tanár

A Zala megyei Pákán, 1895. november 10-én született Öveges József (1895-1979) Kossuth-díjas professzor, a fizika-kísérletek népszerűsítője, akinek kísérletein nemzedékek nőttek fel. A piarista rend tagja, több középiskola, köztük a Piarista Gimnázium elismert tanára volt. A Közgazdasági Egyetemen adott elő fizikát, majd a Pedagógiai Főiskola tanára lett. A tanulók érdeklődését fölkelte, korszerű fizika tankönyveket írt. Mintegy három tucat fizikai ismeretterjesztő mű szerzője. Televíziós sorozatai országos sikert hoztak számára. Három alkalommal nyerte el a Rádió és Televízió Nívódíját. Szülőfalujában, az egykori lakóházában – ami műemléki védelem alatt áll – Öveges József Emlékház néven múzeumot létesítettek, ahol működő makettek megismerhetjük legnépszerűbb kísérleteit.

11. – Elektrotechnikai, energetikai továbbképzés

A BPMK „Biztonsági áramellátás – UPS és dízelaggregát - és azok együttműködése” címmel november 11-én rendez ONLINE elektrotechnikai, energetikai továbbképzést. Bővebb infó: <https://bpmkkepzések.hu/>

10-14. – Európai minőség hét és a minőségügyi világnapi rendezvények

Az Európai Minőségügyi Szervezet (European Organization for Quality – EOQ) 1995 óta november második hetében, így idén november 10-14. között meghirdeti az Európai minőség hét (European Quality Week) program-sorozatot, mely magába foglalja a november 13-ra (csütörtök) eső Minőségügyi világnapot

(World Quality Day) is. Világszerte rendezvényekkel ünneplik e világnapot. Európában az EOQ vállalta a koordinációt. A minőségügyi szakmának továbbra is az a küldetése, hogy támogassa a vállalkozásokat az ügyfélközpontú minőségi kultúra kialakításában. Bővebb infó: <https://www.eoq.org>

12. – 90 éve született Angeli Imre mérnök

Kapuváron, 1935. november 12-én született Angeli Imre (1935-1989) mérnök, tanár, helytörténeti kutató, aki a Péti Nitrogénműveknél dolgozott. Helytörténet- és üzemtörténettel foglalkozott. Kutatta Pétfürdő történetét, több dolgozatban örökítette meg a település életét. Megírta a Nitrogénművek 1987-ig szóló krónikáját, összeállította az üzemtörténet bibliográfiáját.

13. – Építési szakmai továbbképzés

A BPMK „Műszaki szabályozás a magasépítésben – Minőség biztosítása főképpen a felelős műszaki vezetők FMV (MV-É) és műszaki ellenőrök (ME-É) tevékenységéhez kapcsolódóan” címmel november 13-án rendez ONLINE építési szakmai továbbképzést. Bővebb infó: <https://bpmkkepzések.hu/>

13. – 125 éve született Szalai Tibor geológus

Pozsonyban, 1900. november 13-án született Szalai Tibor (1900-1980) geológus, paleontológus. Budapesti tudományegyetemen 1924-ben szerzett doktori oklevelet. Első munkahelye az Magyar Nemzeti Múzeum volt, majd 1939-ben a Földtani Intézethez került. Földszerkezeti tárgyú munkássága alapján 1938-ban a debreceni tudományegyetem magántanárrá habilitálta. 1946-1950-ig a Földtani Intézetben főgeológus, igazgató helyettes, majd megbízott igazgató volt. Ezután a Dorogi Szénbányászati Tröszt, majd a Tokodi Mélyfúró Vállalat főgeológusa lett. 1956-tól 1964-es nyugdíjazásáig volt a Magyar Állami Eötvös Loránd Geofizikai Intézet geológus tanácsadója. Őslénytanal, hidrogeológiával és tektonikával is foglalkozott. Részletesen tanulmányozta a Keleti- Alpok és a Kárpátok földtani felépítését és szerkezetét, a hévizek hőmérsékletének eredetét, és általában a szervetlen és a szerves élet kapcsolatát.

13. – 150 éve született gróf Klebelsberg Kuno akadémikus

Magyarpecskán, 1875. november 13-án született Klebelsberg Kuno akadémikus, kultúr- és tudománypolitikus. Tanulmányait Budapesten, Berlinben, Münchenben és Párizsban végezte. Vallás- és közoktatásügyi minisztersége alatt (1922. június 16-tól 1931. augusztus 24-ig) végzett munkája tette híressé. Kiemelkedő részesedést (10,5 %) tudott biztosítani az állami költségvetésből kulturális és oktatási célokra: ennek keretében ötezer népiskola építését szervezte meg, megreformálták a polgári iskolát és lerakták a szegedi egyetem alapjait is. Tudós utánpótlásunk biztosítására szervezte a Collegium Hungaricumokat. Felismerte az önálló kutatóintézetek létrehozásának szükségességét, így e programjának első lépéseként megalapította a tihanyi Biológiai Intézetet.

13. – Magyar nyelv napja

November 13. napja a Magyar nyelv napja, annak emlékére, hogy 1844. november 13-án V. Ferdinánd – meghajolva a reformerek és a magyar nemzet több mint félévszázados követelése előtt –, szentesítette az 1844. évi II. törvénycikket, ezzel hivatalossá téve a magyar nyelvet hazánkban. A törvény megszületését joggal nevezhetjük a reformkor egyik győzelmének. Nemzetünk fejlődését, hagyományaink őrzését egyaránt szolgálja a nyelv, melynek őrzése, fejlesztése közös érdek és kötelesség, ugyanis nyelvében él nemzet.

14. – Akusztikai szakmai továbbképzés

A Budapesti és Pest vármegyei Mérnöki Kamara november 14-én 9 és 15 óra között rendez HIBRID (kontaktórás + online) akusztikai szakmai továbbképzést. Bővebb infó: <https://bpmkkepzések.hu/>

15. – 125 éve született Rédei László matematikus

Rákoskeresztúron, 1900. november 15-én született Rédei László (1900-1980) Kossuth-díjas matematikus, egyetemi tanár, a magyar absztrakt algebrai iskola megalapozója. Kutatási területe: Algebrai számelmélet. Algebra. Geometria. Legjelentősebb eredményeit az algebra és a számelmélet területén, a véges Abel-csoportok elméletében érte el. Tétele a magyar matematika egyik legszebb gyöngyszeme, hatásos eszköznek bizonyult az n -dimenziós euklideszi terek térfedő kockarácsainak vizsgálatánál, egyben fontos számelméleti vonatkozásai is vannak, és segítségével meglepő kódolás-elméleti eredmények születtek.

15. – 110 éve született Pócza Jenő fizikus

Egyeden, 1915. november 15-én született Pócza Jenő (1915-1975) fizikus. Szegeden, az Eötvös Loránd Kollégium hallgatójaként végezte el a matematika-fizika tanári szakot. Majd a kollégium igazgatója, Náray-Szabó István (1899-1972) kémikus ismertette meg a Lawrence Bragg (1890-1971) fizikustól elsajátított röntgendiffrakciós szerkezetkutatással. Később Bay Zoltán (1900-1992) professzor vette maga mellé tanársegédnek, és hozta fel Budapestre, a Műegyetemre. Itt kapcsolódott be nemcsak a Bay-féle Hold-radar kísérletbe, de a szekunder elektronsokszorozók kidolgozásába is. 1949-ben, miután Bay Zoltán elhagyta az országot, elvállalta, hogy átveszi a hatalom által eltávolított Rybár István (1886-1971) professzor helyét a tudományegyetem kísérleti fizika tanszékén. Nagy lendülettel fogott az épület átépítés megszervezésébe, aktívan részt vett a fizikusképzés tantervének kidolgozásában. 1952-ben lett kandidátus, ezután kinevezték egyetemi tanárnak. Faragó Péter (1918-2004) professzorral együtt Elektronfizika címmel írtak egyetemi tankönyvet a fizikushallgatók számára. 1959-ben már őt (és legközvetlenebb kollegáit) távolította el a hatalom az egyetemről. Ettől kezdve haláláig a Magyar Tudományos Akadémia Műszaki Fizikai Kutató Intézetében dolgozott, ahol a hazai vékonyréteg fizikai kutatás iskoláját teremtette meg.

16. – 80 éves az UNESCO

Londonban, 1945. november 16-án negyvenhárom ország kormányának képviselője elfogadta az UNESCO, az Egyesült Nemzetek (ENSZ) Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének alapokmányát. Alapokmánya úgy fogalmaz, hogy „mivel a háború az emberi fejekben kezdődik, a békét az emberek fejében kell építeni.” Tevékenysége hátterében az a szándék áll, hogy nevelés révén minden ország népe képessé váljék saját fejlődésének hatékonyabb irányítására, saját erőforrásainak jobb felhasználására, valamint, hogy a társadalomtudományok fejlődése az előbbiekkal együtt egyengesse az emberi jogok, az igazságosság érvényesítésének, a béke fenntartásának útját. Hazánk 1948 óta vesz részt e szervezet munkájában.

UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság honlapja: unesco.hu

17. – 100 éve született Bárdossy György geológus

Szombathelyen, 1925. november 17-én született Bárdossy György (1925-2013) Széchenyi-díjas geológus, a bauxit kutatásának elismert tudósa. Fő kutatási területei az ásványi nyersanyag-kutatás, a geokémia, a geomatematika és a radioaktív hulladékok elhelyezése. 2000-óta tagja volt az Országos Atomenergia

Hivatal Tudományos Tanácsának.

19. – 125 éves Csonka János mérnök triciklijé

Csonka János (1852-1939) feltaláló, tiszteletbeli gépészmérnök, a Műegyetem tanműhelyének első vezetője triciklijét, az első magyar tervezésű és magyar építésű motoros járművet 1900. november 19-én állították forgalomba. GANZ gyárban készített hátsókerék-meghajtású három kerekű járművekkel, több mint húsz éven át végezték a levélgyűjtést. Hazánkban először itt alkalmaztak alumíniumot szerkezeti anyagként.

19. – 120 éve avatták fel a Szent István Bazilikát

A budapesti Szent István-templom, a későbbi Bazilika alapkövét 1851. október 4-én tették le, majd ötvennégy év építés után, 1905. november 19-én avatták fel.

19-22. – Nukleáris technikai szimpózium

A Magyar Nukleáris Társaság (MNT) november 19-21. között Szegeden rendezi a 22. Nukleáris technikai szimpóziumát, melynek az elsődleges célja a műszaki- és tudományos eszmecserék elősegítése, így egymás tájékoztatása a folyó szakmai tevékenységekről. Bővebb infó: <https://nuklearis.hu>

20. – 90 éve született Makovecz Imre építész

Nagykapornakon, 1935. november 20-án született Makovecz Imre (1935-2011) Kossuth-díjas építész, az organikus építészet jeles képviselője, a Magyar Művészeti Akadémia alapítója, örökös tiszteleti elnöke. Fő műve az 1992-es sevillai világkiállítás magyar pavilonja. Erről így írt honlapján: „*A pavilon tengelye észak déli irányú. Belül két fal feszül az épület átlójára. A párhuzamos falak egymástól három méter távolságra állnak. A falakra ül fel az épület hét tornya (...) A falakból - hol halkabban, hol hangosabban - beszéd hangjai szűrődnek ki. A látogató közöttük sétálva - elvonatkoztatva a felette levő hét toronytól - úgy érzi, egy élő faltestben halad, amely magát Magyarországot jelképezi.*” Makovecz Imre száznál több különböző funkciójú, jellegzetes épületet alkotott. A fát nem díszítőelemként, hanem szerkezetként használta, művei környezetükbe illenek, emberbarát, természetes anyagok felhasználásával készültek. Szerinte az épületnek úgy kell kinéznie, mintha az alja a földből nőtt volna ki és a teteje az égből esett volna le rá. Több mint tíz évig dolgozott a Pázmány Péter Katolikus Egyetem piliscsabai épületegyüttesén, jellegzetes stílusjegyeit hordozza újabb munkái közül a makói Hagymaház és az egri uszoda.

21. – 80 éve született Jeney András mérnök

Makó, 1945. nov. 21. - Szerencs, 2021. júl. 4. Mérnök, matematikus, költő. Debreceni középiskolai tanulmányok után Miskolcon szerzett gépészmérnöki oklevelet 1969-ben, alkalmazott matematikából doktorált 1993-ban, 1997-ben nyert Ph.D. fokozatot. 1969-től gépészmérnökként Kecskeméten és Gödöllőn dolgozott; 1972-től a Miskolci Egyetemen tanított mérnöki matematikát. Új szaktárgyakat is indított a gépészmérnöki számítástechnika fejlesztésére. Tanári tevékenységével párhuzamosan tankönyveket is írt; öt kötetben társszerző, egy hatodik pedig önálló munkája. A műszaki matematika és a kapcsolódó számítógépes programok területén kutatásokat végzett; több dolgozata jelent meg neves szakfolyóiratokban. Nemzetközi konferenciák szervezője volt; külföldi tanulmányutakon is részt vett. Jeney Andrást költőként is ismerik; három önálló verseskötete jelent meg, számos díjat nyert. A Miskolci Rádiónál irodalmi rovatvezető volt, kórusban is énekelt, és keresztény közösségekben tisztségeket viselt.

21. – 150 éve született Timkó Imre geológus

Ungváron, 1875. november 21-én született Timkó Imre (1875-1940) geológus. Tanulmányait a budapesti egyetemen végezte. 1897-1898-ban az egyetem állattani és anatómiai intézetében asszisztens, 1898-ban nevezték ki a Földtani Intézet agro-geológiai osztályára, 1898-1899-ben a magyaróvári gazdasági akadémián agrokémiai és talajismereti tanulmányokat folytatott. 1935-ben a Földtani Intézet helyettes igazgatója volt. Részt vett a hazai agro-geológiai felvételi módszerek kidolgozásában. Horusitzky Henrik (1870-1944) geológussal együtt agrogeológiai térképet készített. Közreműködött az Ecsedi-láp, és a Hanság lecsapolási munkálataiban. Külföldön is végzett agro-geológiai vizsgálatokat: Oroszországban, Ausztriában és Bajorországban, a Balkán több országában.

21. – Televízió világnapi események

Az Egyesült Nemzetek Szövetsége (United Nations, röviden: UN)) kezdeményezésére a World Television Day-t, a televíziózás világnapját 1996 óta november 21-én tartják. Legfőbb célja: a televíziós társaságok olyan témákat állítsanak a középpontba, mint a béke, az együttműködés és a fejlődés. A műsorszolgáltatók e napon minden évben közzé tesznek egy 30 másodperc hosszúságú, tematikus filmet. Az esemény további célja a televíziózás jelentőségének átértelmezése, a műsorszolgáltatók munkásságának megünneplése is.

23. – 260 éve született Kühnel Pál építész

Sopronban, 1765. november 23-án született Kühnel Pál (1765-1824) építész, aki 1821-22. között készítette az esztergomi bazilika és a primási palota terveit. Hatalmas együttest álmodott a római Szent Péter tér nyomán, tervében a hegyet 8-10 méterrel legyalultatta, a több mint 200 méteres teret a dombtetőn a bazilika kupolás épülete zárta le a csatlakozó szárnyakkal. Oldalra került az érseki palota és a szeminárium, míg alul félkörben a kanonokházak határolták.

25. – Épületgépészeti, vízgazdálkodási és vízépitési továbbképzés

A BPMK „Fürdő és uszoda létesítmények szakmai nap” címmel november 25-én rendez kontaktórás épületgépészeti, vízgazdálkodási és vízépitési továbbképzést. Bővebb infó: <https://bpmkkepzesek.hu/>

25. – Gáz- és olajipari szakmai továbbképzés

A BPMK „Módosul(t) az MBSz, és az MBSz-t érintő jogszabályok változásai” címmel november 25-én rendez gáz- és olajipari ONLINE továbbképzést. Bővebb infó: <https://bpmkkepzesek.hu/>

27. – Mérnökök napja, id. Rubik Ernő születésnapja

Október 21-én döntöttek az id. Rubik Ernő-díj díjazott személyről. November 27-én, a díj névadójának születésnapján kiderül, elsőként ki veheti majd át az Országházban tartandó ünnepségen a Kossuth-díjjal egyenértékű állami mérnök-kitüntetést. Háttér infó: 1910. november 27-én Pöstyénben (ma Piešťany, Szlovákia) született id. Rubik Ernő (1910-1997) Kossuth-díjas gépészmérnök, pilóta, a polgári repülés, ezen belül elsősorban a sportrepülés egyik legnagyobb magyar konstruktőre. 1921-ben, mint jól tanuló hadiárva, pályázat útján a váci Szilágyi Dezső Hadiárva Intézetbe került. 1929-ben a váci kegyesrendi katolikus gimnáziumban kiemelkedő eredménnyel érettségi vizsgát tett. Népjóléti Minisztérium támogatásával beiratkozott a Műegyetem Gépészmérnöki Karára. Itt kapcsolódott be az 1921-ben alapított Műegyetemi Sportrepülő Egyesület munkájába, ahol addigra már több repülőgépet építettek. A Bánhidi Antal tervezte

Gerle sportrepülőgép tervezésében és építésében már fontos szerepet játszott, s részt vett a tervrajzok elkészítésében. A Gerle több sikert ért el nemzetközi rendezvényeken is, ám Bánhidi tevékenységét a hivatalos körök ellehetetlenítették, így a műegyetemi repülőgép-építés is háttérbe szorult. 28 különböző típusú vitorlázó repülőgépet és motoros repülőgépet tervezett 1935 és 1987 között, világviszonylatban is jelentős szabadalmait alkalmazva. Felismerte, hogy a sorozatgyártásra alkalmas repülőgéptípusok létrehozása előfeltétele az ipari méretű repülőgépgyártás megindításának. 1936-ban Mitter Lajossal megalapította az Aero-Ever Kft. vitorlázó-repülőgépgyártó üzemet Esztergomban, amelynek vezetője, majd üzemigazgatója volt. Az államosítás után különböző repülőgépgyárakban dolgozott. 1961-1967 között a Közlekedési és Postaiügyi Minisztérium osztályvezető-helyettese, majd 1971-ig a Malév műszaki tanácsadója volt. Ő alapozta meg a kétkormányos vitorlázó repülőgép-oktatást hazánkban. Fia, ifj. Rubik Ernő a Nemzet Művésze címmel kitüntetett Kossuth-díjas és Állami Díjas építész, formatervező, iparművész, játéktervező, a Rubik-kocka feltalálója. Édesapja mellett megtanulta, hogy a munka értéket létrehozó folyamat, amelynek van célja és pozitív eredménye is. Id. Rubik Ernő képes volt akár „egy dombot is elhordani a helyéről”. Semmi sem akadályozhatta meg abban, hogy ha meghozott egy döntést, akkor azt véghez ne vigye, meg ne valósítsa, akár a saját két kezével is. Egyetlen munkát sem tartott méltánytalannak vagy érdemtelennek!

30. – 130 éve született Zakariás János mérnök

Brassóban, 1895. november 30-án született Zakariás János (1895-1967) gépészmérnök, postaműszaki tanácsos. Meghatározó szerepet vállalt a magyar rádió műszaki felépítésében, az első csepeli adóberendezés, majd a Lakihegyi adó építésében.

Felhasznált irodalom:

- *MMK Történeti (Bizottság) Munkacsoport: Magyar mérnökök évfordulói 2025-ben*
Internet: mmk.hu/kamarai/historia
- *Évfordulóink a műszaki és természettudományokban*
MTESZ Tudomány- és Technikatörténeti Bizottsága sorozatának egyes kötetei
- *História – Tudósnapár - Természettudósokhoz kapcsolódó évfordulók*
Internet: tudosnapar.kfki.hu/historia
- *Neumann János Számítógép-tudományi Társaság (NJSZT) Informatikatörténeti Fórum*
Internet: itf.njszt.hu
- *Dr. Hajtó Ödön: A mérnöki hivatásért*
2021. – Budapesti és Pest Megyei Mérnöki Kamara
- *Nagy Ferenc szerk.: Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig*
1997. – BETTER – MTESZ – OMIKK
- *Kenyeres Ágnes szerk.: Magyar Életrajzi Lexikon I-IV. 1967-1990. – Akadémiai Kiadó*
Internet: arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/
- *Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (SZTNH) és*
a jogelőd Magyar Szabadalmi Hivatal (MSZH) kiadványai

- **Mérnök Újság (MÚ) és MÚ Online História** rovat (Magyar Mérnöki Kamara)
Internet: mernokvagys.hu és mernokvagys.hu/blog/category/historia
- **Mérnöki évfordulók, emlénapok és programok - 2014. január 1-től havi bontásban**
Internet: mmk.hu/kamarai/historia
- **EMT Tudomány- és Technikatörténeti Konferenciák kiadványai**
(Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság) Internet: ttk.emt.ro
- **Fejér László szerk.: Vizeink Krónikája** (Vízügyi múzeum 2001.)
Internet: library.hungaricana.hu/hu/view/VizugyiKonyvek_067/?pg=0&layout=s
- **A Magyar Hidrológiai Társaság kitüntetettjei 1917-2017 között** (MHT, 2019.)
Internet: hidrologia.hu/mht/letoltes/LEXIKON_WEB.pdf
- **Kozák Péter író, szerk.: © Névpont, 2022. Nemzeti életrajzi adatbázis, virtuális sírkert**
Internet: nevpont.hu/
- **Magyar Mezőgazdasági Múzeum és Könyvtár: Magyar Tudós Tárlat – életrajzok**
Internet: mezogazdasagikonyvtar.hu/a-gyujtemeny/elektronikus-forrasok/magyar-tudostarlat-eletrajzok
- **Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ: Események / Évfordulók rovat**
Internet: memmdk.hu/esemenyek
- **Egyéb szakmai életrajzok és műszaki források**

Készítette: Sipos László József villamosmérnök, minőségügyi szakmérnök

Magyar Mérnöki Kamara (MMK) Történeti (Bizottság) Munkacsoport tagja